

BIBLIOTEKSPLAN

2019–2022

Förord

Denna biblioteksplan beskriver inriktningen i Skara kommuns biblioteksverksamhet. Planen talar om vad folk- och skolbiblioteken samt forskaravdelningen skall sträva efter, vilka områden som särskilt behöver utvecklas och vilka grupper som ska prioriteras.

Skara är en biblioteksstad med gamla anor. Biblioteksbyggnaderna har en central plats och erbjuder ett rikt utbud av allt från medeltida skrifter till dagsaktuell litteratur. Samhället präglas av snabba förändringar och förändrade vanor. Biblioteken uppdateras ständigt och alla medborgare måste förhålla sig till den digitala värld vi lever i idag. Det är en utmaning för det ställer också krav på att biblioteken vågar ta sig an förändringar. Ett modernt bibliotek bedriver en flexibel verksamhet, lyhörd för strömningar och tendenser i samhället.

Bibliotekens roll som mötesplats blir allt viktigare. Att kunna se medborgaren, våga utveckla och se kulturen som en viktig bärare av folkhälsan är en av bibliotekets viktigaste uppgifter. Biblioteksverksamheten i Skara kommun vill fortsätta att hålla en hög ambitionsnivå vad gäller tillgänglighet, delaktighet, likvärdighet och service.

På ett nationellt plan regleras kommunens biblioteksverksamhet av bibliotekslagen och skollagen samt på ett internationellt plan av Unescos folkbiblioteksmanifest. Här framgår att kommunerna har ansvar för folk- och skolbiblioteksverksamheterna och för att anta en lokal biblioteksplan för styrning och samordning. Biblioteksplanen är ett styrande dokument och bygger på den regionala biblioteksplanen Kultur i Väst 2016-2019, Skara kommuns Vision 2025, Skara kommuns Kulturpolitiskt program och andra styrande och vägledande kommunala dokument.

Planen togs fram genom samverkan mellan kulturchef, bibliotekspersonal, Skara kommuns enda skolbibliotekarie och hennes rektor. Texterna godkändes sedan av förvaltningschefen för omsorgsförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen hösten 2018. Under våren 2019 beslutade kultur- och fritidsnämnden att föreslå kommunfullmäktige att godkänna ny biblioteksplan. Förslaget remitterades till barn- och utbildningsnämnden och omsorgsnämnden för synpunkter innan biblioteksplanen antogs i kommunfullmäktige. Arbetet har letts av enhetschefen för kultur i Skara kommun Åsa Veghed.

*Kan böckerna läsa människor? Det kan de förstås!
Hur skulle de annars veta allting om oss?*

LENNART HELLSING

Innehåll

Inledning – Skara kommuns biblioteksverksamhet

- 5 Det fysiska biblioteket
- 5 Det digitala biblioteket
- 6 Vision och strategisk inriktning
- 7 Övergripande mål för biblioteksverksamheten
- 7 Specifika mål för biblioteksverksamheten i Skara kommun
- 8 Nuläge
- 8 Närvärldsfaktorer
- 8 Omvärldsfaktorer
- 9 Utvecklingsområden för biblioteksverksamheten i Skara kommun
- 10 Vässad kompetens

Forskaravdelningen i Gamla biblioteket

- 11 Nuläge
- 12 Vision
- 13 Mål och utvecklingsområden

Barn- och utbildningsnämnden

- 14 Omvärldsfaktorer
- 14 Barn- och undomsavdelningen på folkbiblioteket
- 14 Lagar och styrdokument
- 15 Förskola
- 15 Nuläge
- 15 Grundskola och gymnasium
- 15 Nuläge

- 15 Vision för skolbiblioteken
- 16 Delmål – tillgänglighet, resurser, pedagogisk resurs och måluppfyllelse

- 16 Mål 1: Läsförbättrande arbete
- 16 Strategier

- 16 Mål 2: Tillgänglighet
- 16 Strategier

- 16 Mål 3: Resurser
- 16 Strategier

- 16 Mål 4: Pedagogisk resurs
- 16 Strategier

- 16 Mål 5: Måluppfyllelse
- 16 Strategier
- 16 Rektors ansvar

Omsorgsnämnden

- 17 Nuläge
- 17 Strategier

INLEDNING

Skara kommuns biblioteksverksamhet

Stifts- och landsbiblioteket i Skara kommun består av två huvudbyggnader, folkbiblioteket "Nya biblioteket" och forskaravdelningen i "Gamla biblioteket". Utöver det finns skolbibliotek på kommunens åtta grundskolor och gymnasiebiblioteket på Katedralskolan.

Folkbiblioteket bedriver till viss del uppsökande verksamhet gentemot förskolor, BVC, äldreboenden och SFI. I nuläget säljer folkbiblioteket bibliotekarietjänster och tillhandahåller en bokpool för utkörning av böcker till skolor och äldreomsorgen. I kommunen finns utöver biblioteken i kommunal regi också fristående bibliotek och andra historiska litterära samlingar i närliggande verksamheter som exempelvis på Sveriges Lantbruksuniversitet, på Västergötlands museum och på Skara skolscen.

Det fysiska biblioteket

De fysiska samlingarna är en viktig del av folk- och skolbibliotekens verksamhet. Utbudet av medier måste vara rikt och varierat för att möta behov och önskemål hos befintliga och framtida användare. På senare år har de fysiska utlånen minskat i takt med att allt fler medier blir tillgängliga digitalt och människor får allt fler digitala vanor. Det innebär inte att det fysiska biblioteket har blivit mindre relevant, tvärtom har bibliotekets funktion som plats för möten, upplevelser och skapande blivit allt mer betydelsefull.

Biblioteket är en av få platser i samhället där människor med olika bakgrund och i olika åldrar kan mötas spontant, utan krav och utan kostnad. Det är en neutral miljö som ger besökarna möjlighet till kunskap, upplevelser, skapande och delaktighet. Det fysiska biblioteket är centralt för uppdraget att främja kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning i det demokratiska samhället. Biblioteken ska därför fortsätta att utvecklas som en välkomnande, tillgänglig och attraktiv plats för alla. Folkbiblioteket i Skara är en mötesplats och en demokratisk plattform dit alla i samhället kan söka sig oavsett bakgrund och förutsättningar.

Det digitala biblioteket

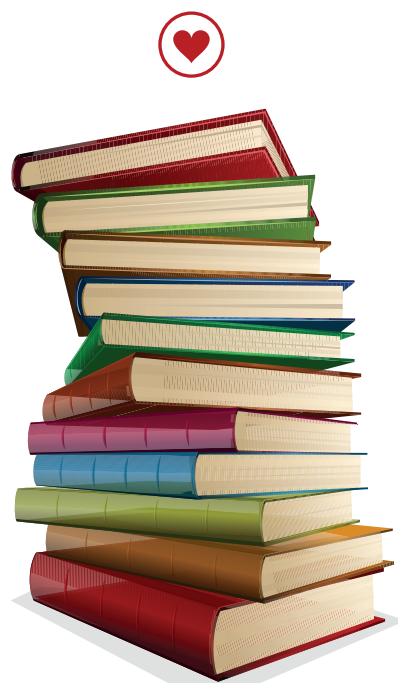
Böcker och tryckta medier är fortfarande centrala i bibliotekens utbud, men antalet boklån minskar, samtidigt som efterfrågan på digital service och webbaserade tjänster ökar. Enligt bibliotekslagen ska folkbiblioteken verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet. Dessutom anger lagen att folkbiblioteken ska verka för att data-

baserad information görs tillgänglig för alla medborgare. Det innebär inte bara att tillhandahålla teknisk utrustning och tillgängliggöra digitalt innehåll, utan också att stödja och handleda användarna i att sortera, tolka och kritiskt värdera digital information. Det är en del av bibliotekens demokratiuppdrag att arbeta med digital folkbildning och att minska digitala klyftor mellan användare och icke-användare.

Digitala system och tjänster ska vara en integrerad del av verksamheten. Utgångspunkten när nya tjänster tas fram ska vara att det kan finnas digitala verktyg som kan förenkla, förbättra och berika innehållet och göra det mer tillgängligt. Genom utveckling av digitala tjänster kan biblioteken frigöra tid både hos användarna och hos bibliotekens medarbetare för andra aktiviteter. Samtidigt behöver de kontinuerligt uppdateras och vidareutvecklas, vilket kräver kompetens, resurser och flexibilitet i organisationen.

För många, inte minst barn och unga, är digitala verktyg och kanaler en helt naturlig del av vardagslivet. Detta ställer krav på folk- och skolbiblioteken när det gäller personalens kompetens och förhållningssätt. Inom skolbiblioteken är det särskilt viktigt att fokus ligger på det pedagogiska arbetet och hur digital teknik kan stödja och utveckla det. Skolbiblioteken ska också verka kompensatoriskt för de barn och unga som inte har tillgång till digitala verktyg hemma eller möjlighet att lära sig i sin hemmiljö.

POP-UP bibblan

Pop-up-bibblan är ett rörligt bibliotek som dyker upp där människor finns.

Vision och strategisk inriktning

Tillgänglighet

Bibliotekens verksamhet ska fungera och vara tillgänglig för alla. I Skara är vi stolta över att kunna erbjuda två centrala biblioteksbyggnader med ett rikt innehåll av skrifter från medeltid till aktuell dagsfärsk litteratur. Tillgänglighet ska präglade lokalerna, den digitala miljön, tillgången till information och personalens bemötande och förhållningssätt. Det ska finnas mötesplatser för kreativitet och gemenskap.

Likvärdighet

Biblioteken ska eftersträva en likvärdighet i utbudet av information, medier, service och mötesplatser. Alla ska ha tillgång till folkbibliotek av hög kvalitet. Alla elever i grund- och gymnasieskolan ska ha tillgång till bra skolbibliotek som bidrar till elevernas måluppfyllelse.

Delaktighet

Biblioteksanvändarna ska ges möjlighet att medverka i och ha inflytande över verksamhetens utformning och innehåll. Vi vill utveckla former för att öka delaktigheten hos grupper som inte har samma möjlighet som andra att ta aktiv del i samhällslivet. Att skapa social hållbarhet genom att ta tillvara människors kunskap och engagemang ser vi som en självklarhet.

Övergripande mål för biblioteksverksamheten

Bibliotekslagen bestämmer vad som gäller för biblioteken i Sverige. Enligt lagen ska biblioteken verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Vidare slår lagen fast de prioriterade grupper som biblioteket särskilt ska uppmärksamma: personer med funktionsvariationer, personer med annat modersmål än svenska samt barn och unga.

I Skara kommuns kulturpolitiska program står att kommunen ska ge resurser till att upprätthålla det livslånga lärandet. Biblioteken ska utvecklas för att möta behoven från alla invånare och verka i hela kommunen.

I Skara kommun arbetar vi med nyckeltal och uppföljningsbara mål. Här mäts den andel besökare som upplever gott eller mycket gott bemötande i biblioteket. Detta mål följs upp årligen genom kundenkäten Nöjd Medborgare Index (NMI).

Andra indikatorer är tillgänglighet och mångfald, exempelvis hur många utlån som gjorts av specialmedia och antalet aktiviteter i biblioteket som är riktade till personer med annat modersmål än svenska samt huvudbibliotekets öppethållande.

Specifika mål för biblioteksverksamheten i Skara kommun

- Folkbiblioteket ska vara till för alla.
- Folkbiblioteket ska erbjuda avgiftsfria bastjänster.
- Folkbiblioteket ska erbjuda tillgång till information och kunskap utifrån varje enskild individs förutsättningar och behov.
- Personalen ska ge ett personligt bemötande till alla besökare, ha ett öppet förhållnings sätt, ge tydlig information, kunddialog och synpunktshantering som leder till åtgärder.
- Folkbiblioteket ska prioritera satsningar vilkas syfte är att stärka tillgängligheten för grupper som har begränsade möjligheter att bruka verksamheten.
- Folkbiblioteket ska prioritera barn och ungdomar genom att anpassa medieutbud och aktiviteter för att skapa intresse för läsning och informationssökande.
- Folkbiblioteket ska stödja det livslånga lärandet.
- Folkbiblioteket ska erbjuda arenor som främjar kunskapsutveckling, kritisk medvetenhet, demokrati, jämlikhet, nyfikenhet, språkutveckling och kreativitet.
- Folkbiblioteket ska tillhandahålla böcker och media på olika språk och för alla åldrar.
- Folkbiblioteket ska aktivt arbeta för att främja språkinläring och integration.
- Folkbiblioteket ska särskilt beakta människor med olika funktionsvariationer och deras behov av böcker, hjälpmedel och andra media.
- Folkbiblioteket ska via bibliotekets hemsida erbjuda ett utbud av digitala tjänster i form av till exempel e-böcker.
- Folkbiblioteket ska erbjuda en anpassad miljö för studier och arbete.
- Folkbiblioteket ska samverka med andra institutioner och föreningsliv för att utveckla verksamheten.
- Biblioteksverksamheten ska verka i hela kommunen.
- Biblioteksverksamheten ska samverka för att ge bästa tänkbara service till användarna genom bibliotekssamarbetet Västra Skaraborg.
- Biblioteksverksamheten i Skara kommun ska ge kulturella upplevelser genom litteraturförsörjning och ett varierat utbud av bildnings- och kulturupplevelser.

Nuläge

Skara kommun har ett ovanligt stort och tillgängligt folkbibliotek i relation till kommunens storlek. Det är anpassat efter nutidens krav och förväntningar på tillgänglighet och digitalt utbud. Det finns ett stort bokbestånd inom fakta- och skönlitteratur för barn och vuxna, samt anpassad lättläst litteratur och ett särskilt riktat bestånd på flertalet språk där biblioteket satsat extra på de språk som kommuninvånarna har särskilt behov av som exempelvis engelska, tigrinja, somaliska och arabiska. Utöver folkbibliotekets ordinarie verksamhet finns en forskaravdelning med ett stort bokbestånd av material från olika historiska epoker och en aktiv släktforskning.

Skara kommun har satsat på ett större folkbibliotek i stadens centrum och har avvecklat de tidigare filialerna i kommunens ytterområden.

Närvärldsfaktorer

Den demografiska kurvan visar en ökande äldre befolkning i kommunen samtidigt som antal barn i förskola och grundskola ökar något, vilket även gäller invånare med annat modersmål än svenska.

Kommunens budget påverkas av att behovet av kommunala tjänster förväntas öka samtidigt som skatteintäkterna sjunker. Effektiviseringskravet på 1,5% gör att biblioteksverksamheten kommer att behöva omorganiseras de kommande åren.

Omvärldsfaktorer

Den strategiska inriktningen för folk- och skolbiblioteken i Skara har sin utgångspunkt i bibliotekslagen, men också den allmänna ekonomiska, sociala och politiska utvecklingen i samhället. En mängd omvärldsfaktorer bedöms vara särskilt viktiga för biblioteken att förhålla sig till:

- Det finns skillnader i vilken digital information människor tar del av. Så kallade "filterbubblor" uppstår när sökmotorer med hjälp av algoritmer automatiskt anpassar eller filtrerar innehåll utifrån användarens tidigare sökningar och aktiviteter på sociala medier. Det kan göra det lättare att bara interagera med personer som stärker den egna uppfattningen eller världsbilden, vilket bidrar till ökad kunskaps- och åsiktpolarisering.
- Ett ökat utbud av medier och upplevelser innebär konkurrens om människors tid. Den traditionella läsningen minskar till förmån för nya vanor och beteenden som ofta präglas av en hög grad av deltagande. Fler och fler människor blir producenter av innehåll.
- Det finns risk för minskad tillgång till digitalt innehåll, så kallad digital inlåsning, som en konsekvens av att bestämmelserna om till exempel upphovsrätt inte är anpassade efter den snabba digitala utvecklingen. Även marknadsmässiga faktorer kopplade till leverantörernas affärsmodeller bidrar till inlåsningseffekter.
- Den digitala utvecklingen med snabba förändringar inom medier och digital teknik leder till bristande jämlikhet avseende tillgänglighet till medier och kultur, med digitala klyftor mellan användare och icke-användare.
- Ytterligare en omvärldsfaktor som har betydelse för folk- och skolbiblioteken är den nationella biblioteksstrategi som regeringen har gett Kungliga Biblioteket i uppdrag att ta fram. I regeringsuppdraget ingår att ta fram förslag på långsiktiga mål och strategier för att främja samverkan och kvalitetsutveckling i hela det allmänna biblioteksväsendet. Arbetet ska vara färdigt våren 2019.

Utvecklingsområden för biblioteksverksamheten i Skara kommun

Utvecklingsområden

- Samverkan mellan folkbiblioteken i Skara, Götene, Vara, Grästorps, Essunga och Lidköping, (Bibliotek Västra Skaraborg). För att uppnå en mer kostnadseffektiv verksamhet och bättre service gentemot användarna skall biblioteken, med utgångspunkt i ett gemensamt bibliotekssystem, låntagarregister och gemensam katalog, arbeta för en samordning kring mediebestånd och ökad tillgänglighet för låntagarna.
- Ökad samverkan mellan folkbiblioteket och forskaravdelningen och de olika biblioteken i Skara kommun, även de icke-kommunala.
- Ökad samverkan med andra närliggande aktörer som Västergötlands museum, Skara skolscen, SLU och föreningslivet i kommunen.
- Samverkan mellan folkbiblioteket och skolbiblioteken inom grundskola och gymnasieskola kring läsförmedlande aktiviteter riktade mot eleverna. Dessutom ett utökat samarbete kring elevernas tillgång till ett relevant utbud av litteratur.
- Vidareutveckling av kultur och mångspråk i olika former genom projekt som exempelvis "Stärkta bibliotek" som ska öka kulturutbudet. För att öka vetskapen och nyfikenheten på biblioteket och kulturutbudet i Skara kommun kommer en barnbibliotekarie/projektledare att göra ett uppsökande arbete för att nå fler barn i olika ålderskategorier. "Språkvänsprojektet" och mångspråksbibliotekarien finns till hands och organiserar aktiviteter för vuxna och familjer.
- Ett utökat arbete mot äldre/äldreboenden genom närmare samarbete med omsorgsförvaltningen.
- Kulturchefen i Skara kommun har under 2019 fått i uppdrag att se över möjligheten till utvidgade öppethållanden på nya biblioteket och se på meröppetlösningar. Meröppet innebär att biblioteket är tillgängligt för besökare under vissa tider, även när det inte finns personal på plats.

Vässad kompetens

För att biblioteksplanen ska kunna bidra till ökad likvärdighet, tillgänglighet och delaktighet krävs att folk- och skolbiblioteken själva fungerar som lärande organisationer. Den snabba förändringstakten och den ökande komplexiteten i samhället ställer nya kompetenskrav som inte alltid går att förutse. Därför behöver arbetet med kompetensutveckling präglas av flexibilitet och öppenhet för förändringar. Strukturer för att dela kompetens inom och mellan biblioteken i kommunen behöver utvecklas och underhållas, liksom nätverk för informations- och erfarenhetsutbyte i interna och externa sammanhang. Framförallt kan detta med fördel göras i bibliotekssamarbetet Bibliotek Västra Skaraborg.

De framtida kompetensbehoven inkluderar behov av kunskap om förändrings- och utvecklingsarbete, kommunikation och omvärldsbevakning. För att öka användarnas delaktighet behöver folkbiblioteken också stärka kompetensen inom olika dialogformer. Detta gäller inte minst i förhållande till barn och unga, där perspektivet behöver flyttas från att biblioteken erbjuder verksamhet för barn och unga till att innehållet skapas av och med dem. Kunskapen om bibliotekens användare och icke-användare behöver ständigt uppdateras för att kunna omsättas i verksamhet som på bästa sätt möter allmänhetens skiftande behov. Särskilt viktigt är detta i förhållande till bibliotekslagens prioriterade grupper. Här krävs till exempel interkulturell kompetens, språkkunskaper och kunskap om funktionsvariationer och barn i olika åldrar och deras vanor.

Då biblioteksverksamhet i hög utsträckning kräver att man behandlar personuppgifter kommer personalen fortsätta utbilda sig i hur man gör detta i enlighet med dataskyddsförordningen. Mer digitalt krävande besökare förutsätter att folk- och skolbiblioteken förstår deras utgångspunkt. När det gäller digitala tjänster och verktyg bör kännedom om innehållet och vilken funktion de kan fylla öka i takt med utvecklingen. Därmed ökar också behovet av digital kompetensutveckling och ett aktivt arbete med digitala frågor och frågor relaterat till dataskyddsförordningen (GDPR). Besökarnas digitala kunskaper varierar kraftigt, och personalen på folk- och skolbiblioteken behöver förstå den enskildes utgångspunkt och möta var och en där hen befinner sig. När det handlar om att ge digital service bör inriktningen vara att pedagogiskt visa besökaren hur denne själv kan lära sig att utföra uppgiften så att hen ökar sin digitala kunskap och i fortsättningen kan bli mer självständig. Personalen bör kompetensutvecklas inom så kallad digidel, för ökat digitalt deltagande. Regeringen har gett Kungliga biblioteket i uppdrag att via regionbiblioteken erbjuda folkbibliotekspersonalen ett digitalt kompetenslyft för att möta behoven i samhället. Folkbiblioteket i Skara följer med intresse detta projekt och kommer att ta del av de möjligheter till kompetensutveckling som ges.

Den digitala utvecklingen gör att fler lånar och lyssnar på e-böcker.

re dignum & iustum est: equum & salutare.
Doi tibi semp & ubiq; grās agere: dñe
 ce pater omnipotens eterne ds **P**xpm
 dominum nr̄m. **P**quem maiestatem tuā
 audant angli: ad horant dominationes:
 tremunt potestates. Celi celozq; uir

Forskaravdelningen i Gamla biblioteket

Nuläge

Forskaravdelningen erbjuder material från medeltiden och fram till idag. Förutom den stora boksamlingen finns det även handskrifter, musikalier, lokalhistorisk litteratur och släktforskningsmaterial, arkiv- och databaser. Här finns också Sveriges äldsta bok, *Skaramissalet*, att beskåda i monter.

Vision

Tillgängliggöra material för forskning och att sprida kunskap om kulturarv, bokens och litteraturens historia samt tillgängliggöra de samlingar som finns här lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Mål och utvecklingsområden

- Bevarande, tillgängliggörande och försäkrande om säkerhet för bibliotekets äldre samlingar.
- Biblioteket ska i bevarandesyfte öka tillgängligheten av samlingarna genom att i så hög utsträckning som möjligt digitalisera och katalogisera det material som är mest unikt, värdefullt och efterfrågat.
- Biblioteket ska vara ett stöd för släkt- och hembygdsforskare och vara behjälplig med databaser. Dessa består av bl.a. kyrkoarkivalier, soldat- och emigrantregister.
- Biblioteket ska ge service med fjärrlåneverksamhet nationellt och internationellt.
- Erbjuda studieplatser för forskare och studenter.
- Samverkan ska ske med övriga stiftsbibliotek, universitetsbibliotek och Kungliga biblioteket i katalogisering-, digitalisering- och bevarandefrågor.
- De digitaliserade registren över handskriftssamlingarna ska finnas tillgängliga på hemsidan.
- Tillgängliggöra bibliotekshuset för barn- och unga genom att utveckla aktiviteter.

Barn- och utbildningsnämnden

Omvärldsfaktorer

Under hösten 2015 sökte ett stort antal människor asyl i Sverige, vilket idag påverkar förskolan, skolan och skolbibliotekets verksamhet. Enligt bibliotekslagen är personer med annat modersmål än svenska en särskilt prioriterad grupp. Arbete för denna grupp inkluderar bland annat inköp av lättläst litteratur och litteratur på modersmålet. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Ett sätt att göra detta är genom att förse eleverna med lättläst litteratur och litteratur på modersmålet. Här kan skolbiblioteket vara en särskilt viktig resurs.

Utmaningen framåt är att åstadkomma likvärdig skolbiblioteksverksamhet och fortsatt utveckling av redan bra skolbibliotek. Det innebär att upprätthålla, och i vissa fall stärka skolbibliotekens roll för att säkerställa att alla elever har likvärdig tillgång till litteratur, media och information.

Barn- och ungdomsavdelningen på folkbiblioteket

I bibliotekslagens (2013:801) 8 § står det: ”Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.”

Lagar och styrdokument

Enligt skollagen ska ”Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek” (SFS 2018:1368). Bibliotekens uppgift är att bidra till elevernas måluppfyllelse samt att ”stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens” (Skolinspektionen 2018a).

För att Skolinspektionen skall anse att eleverna har ”tillgång till skolbibliotek som används i undervisningen” (Skolinspektionen 2018a) måste följande krav uppfyllas:

- Eleverna har tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del i elevernas undervisning för att bidra till att nå målen för utbildningen.
- Biblioteket omfattar böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier.
- Biblioteket är anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.
- Skolbiblioteket används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens samt utgör ett stöd i elevernas lärande och utveckling.

Kraven handlar således om närhet, tillgänglighet, resurser, läsfrämjande arbete och att det är en integrerad del i undervisningen. Skolbiblioteket har en viktig pedagogisk uppgift.

Vikten av digital kompetens har stärkts i läroplanerna, vilket i sin tur gör skolbiblioteket särskilt relevant.

- Elever ska kunna förstå hur digitaliseringen påverkar samhället och individen.
- Elever ska kunna använda och förstå digitala verktyg och medier.
- Elever ska ha ett kritiskt och ansvarsfullt förhållningssätt till digital teknik.
- Elever ska kunna lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt sätt med användning av digital teknik.

Förskola

Nuläge

Skara kommuns förskolor (ca 60 avdelningar) köper in tjänster av folkbiblioteket. Bibliotekspersonal från folkbiblioteket arbetar utåtriktat med upplysning och information till vårdnadshavare och förskolepersonal på gemensamma möten om vikten av högläsning och bokens betydelse för små barn. Folkbiblioteket erbjuder bokpåsar på Skara kommuns förskolor med låneböcker som finns tillgängliga för vårdnadshavare att låna hem. Folkbiblioteket har en förskoledepå med böcker som förskolorna kan använda. När de gjort en beställning packar folkbibliotekets personal ihop boklådorna som körs ut till Skara kommuns förskolor. Folkbiblioteket erbjuder sagostunder till små barn och bjuder in förskolegrupper till folkbiblioteket. Bibliotekspersonal kallar till en nätverksträff bestående av representanter från de olika förskolorna två gånger per termin. På dessa träffar ger bibliotekspersonalen bokinspiration, informerar om folkbibliotekets aktiviteter för små barn och diskuterar bokinköp till förskoledepån utifrån olika teman som förskolorna arbetar med.

Grundskola och gymnasium

Nuläge

I nuläget finns det inga utbildade bibliotekarieer på skolbiblioteken i Skara kommun. Detta gäller för Katedralskolan, Olinsgymnasiet, Viktoriaskolan, Ardalaskolan, Gällkvistskolan, Källeskolan, Mariebergskolan, Valleskolan, Varnhemskolan och Friskolan Metis. Skolorna har en skolbiblioteksansvarig lärare som ansvarar för skolbiblioteket och har i genomsnitt 100 min/vecka avsatt tid för arbete i biblioteket. Folkbibliotekets barn- och ungdomsbibliotekarie kallar till en nätverksträff bestående av skolbiblioteksansvariga lärare på samtliga grundskolor inklusive friskolan Metis samt Katedralskolan två gånger per termin. På dessa träffar informerar barn- och ungdomsbibliotekarien om folkbibliotekets aktiviteter för barn och unga, bibliotekssystem, digitala frågor och ger boktips. Idag underutnyttjas skolbiblioteken som pedagogisk resurs på samtliga skolor.

Bokpaket och skolpool

Skolorna beställer färdiga bokpaket till sitt bibliotek. På folkbiblioteket finns också ett bestånd av fakta och skönlitterära böcker som skolorna kan låna ifrån, en så kallad skolpool. Folkbibliotekets personal packar då ihop boklådor som körs ut en gång i veckan till skolor och förskolor. Skolorna betalar för tjänsten.

Vision för skolbiblioteken

Genom ett tillgängligt skolbibliotek med relevanta resurser och utbildad personal vara en pedagogisk resurs för skolan som bidrar till elevers måluppfyllelse och en likvärdig utbildning.

Delmål – tillgänglighet, resurser, pedagogisk resurs och måluppfyllelse

Mål 1: Läsfrämjande arbete

- Skolbiblioteket ska arbeta läsfrämjande mot barn och unga.
- Skolbiblioteken ska bidra till läsglädje och inspiration.

Strategier

- Inköp av litteratur som barnen efterfrågar.
- Skyltning av böcker på olika teman.
- Författarbesök.
- Bokprat.

Mål 2: Tillgänglighet

- Skolbiblioteket skall vara lättillgängligt för eleverna och kunna användas kontinuerligt.
- Eleverna har rimligt avstånd till ett skolbibliotek där de kan få tag i de resurser de behöver för sin utbildning.
- Eleverna får om så behövs, hjälp att hitta den information de söker.
- Skolbiblioteket är öppet, inbjudande och aktuellt för eleverna.

Strategier

- På varje skola finns ett skolbibliotek med tillgång till skolbibliotekarie. Alternativt ersätts bibliotekarien med en ansvarig lärare som får stöttning av folkbibliotekets barnbibliotekarie. Tjänsten köps in av skolan från folkbiblioteket.
- Skolbiblioteken arbetar med inköp och gallring för att hålla beståndet aktuellt och relevant.
- Skolbibliotekets lokaler görs inbjudande.

Mål 3: Resurser

- Skolbibliotekets resurser skall vara anpassade efter elevernas behov och innefatta såväl tryckta som digitala medier, globala som lokala, skönlitterära och facklitterära.
- För elever med annat modersmål än svenska ska litteratur på modersmålet finnas tillgänglig.
- Skolbiblioteket tillhandahåller lättläst material.
- För elever med funktionsvariationer ska anpassad litteratur finnas tillgänglig.
- Resurserna på skolorna är anpassade efter den enskilda skolans behov.

Strategier

- Resurserna hålls aktuella och relevanta genom kontinuerlig gallring och inköp.
- Ett samarbete mellan lärare, specialpedagoger och bibliotek ger elever med funktionsnedsättning tillgång till anpassad litteratur.
- Inköp av mångspråkiga medier.

Mål 4: Pedagogisk resurs

- Det främsta syftet med skolbiblioteksverksamheten inom grund- och gymnasieskolan i Skara kommun är att vara en pedagogisk resurs för eleverna i deras lärandeprocess.
- Skolbiblioteket används aktivt som en pedagogisk resurs i undervisningen.
- Skolbibliotekarien/skolbiblioteksansvarig undervisar i informationssökning, källkritik, referenshantering m.m. utifrån alla elevers behov och förutsättningar.
- Skolbibliotekarien/skolbiblioteksansvarig och lärare planerar, genomför och utvärderar gemensamt arbete.
- Till skolbiblioteket köps det in relevant litteratur med stöd av lärare, elever och eventuellt bibliotekspersonal från folkbiblioteket.

Strategier

- Utöka samarbetet mellan lärare och skolbibliotekarie/skolbiblioteksansvarig med utökad tid för inspiration i form av författarbesök och andra aktiviteter som stimulerar aktiviteterna i skolbiblioteket.
- Förutsättningarna för samarbete och skolbibliotekets funktion som pedagogisk resurs måste lyftas, belysas och göras till verklighet.
- Öka aktiviteterna i skolbiblioteken för barn- och ungdomar.
- Vid behov köpa in pedagogiska tjänster av fackutbildad bibliotekarie anställd vid folkbiblioteket för kompetensutveckling av skolbiblioteksansvariga lärare.

Mål 5: Måluppfyllelse

Skolbiblioteket är anpassat till elevernas behov och är ett stöd i arbetet med elevernas digitala kompetens, språkutveckling, läslust och medie- och informationskompetens. Tillsammans med elever, lärare, skolläda och övrig personal bidrar skolbiblioteket till att öka elevernas måluppfyllelse.

Strategier

- Lärare och skolbibliotekarie/skolbiblioteksansvarig samarbetar kring arbetet med MIK (medie- och informationskunnighet), den digitala kompetensen, elevers språkutveckling och genomför gemensamma läsfrämjande insatser för skolans elever.

Rektors ansvar

- Rektor ansvarar för att det finns en tydlig kontaktperson i skolbiblioteksfrågor på varje skolbibliotek som har kontakt med folkbibliotekets barn- och ungdomsavdelning.
- Rektor tar ansvar för skolbibliotekets verksamhet och möjliggör samarbete mellan lärare och skolbibliotekarie/ansvarig lärare för skolbiblioteket genom att skapa rum och avsätta tid för planering av gemensamma aktiviteter.
- Rektor ansvarar för att skolbiblioteket används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens.
- Varje rektor ansvarar för skolbibliotekets kvalitet och innehåll, samt för att den pedagogiska personalen använder skolbiblioteket i undervisningen.
- Rektor skapar goda förutsättningar och strukturer för ett välplanerat samarbete mellan lärare och skolbibliotekarie/ansvarig lärare för skolbiblioteket.
- En handlingsplan för det egna skolbiblioteket upprättas på varje enskild skola.
- Skolbibliotekets handlingsplan blir en del av skolans planering och systematiska kvalitetsarbete.

Omsorgsnämnden

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information”

Bibliotekslagen § 4.

Nuläge

I nuläget finns ”Boken kommer-verksamhet” i form av att folkbiblioteket kör ut boklådor till de fem äldreboendena Husaren, Ardalagården, Frejan, Viktoriagården och Skarahemmet. Innehållet i boklådorna samt tidpunkterna för utkörning är anpassade efter omsorgspersonalens önskemål. Omsorgen köper in denna tjänst av folkbiblioteket. Bibliotekspersonalen kör i viss mån även ut böcker till privatpersoner som har svårt att själva ta sig till biblioteket. Specialmediebibliotekarien håller i bokprat för alla läsombud som finns på Skaras äldreboenden. Ökad samverkan med hemtjänsten skulle kunna vara ett potentiellt utvecklingsområde för framtiden.

Strategier

- Inköp av litteratur som äldre efterfrågar.
- Tillgängliggöra sociala tjänster som finns på folkbiblioteket, bland annat böcker och e-böcker i stor stil, talböcker i form av de digitala medierna Legimus och talböcker via Daisy.
- Ett utökat arbete mot äldre/äldreboenden genom närmare samarbete med omsorgsförvaltningen.
- Bokprat.

BILAGA 1

Bibliotekslag (2013:801)
t.o.m. SFS 2017:768 SFS nr: 2013:801
Departement/myndighet: Kulturdepartementet
Utfärdad: 2013-10-31
Ändrad: t.o.m. SFS 2017:768
Ändringsregister: SFSR (Regeringskansliet)
Källa: Fulltext (Regeringskansliet)

Tillämpningsområde

1 § I denna lag finns bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet. Det allmänna biblioteksväsendet består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet och utgörs av:

1. folkbibliotek,
2. skolbibliotek,
3. regional biblioteksverksamhet,
4. högskolebibliotek,
5. lånecentraler, och
6. övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet.

Ändamål

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Ansvarsfördelning

3 § Bibliotekshuvudmän är kommunerna, landstingen, staten och, i fråga om vissa skolor, enskilda.

1. För folkbibliotek ansvarar kommunerna.
2. För skolbibliotek ansvarar kommuner, landsting, staten eller enskilda huvudmän i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. skollagen (2010:800).
3. För regional biblioteksverksamhet ansvarar landstingen och de kommuner som inte ingår i ett landsting.
4. För högskolebibliotek vid universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) ansvarar staten.
5. För lånecentraler ansvarar staten.
6. För övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet ansvarar den som enligt särskilda bestämmelser är huvudman för verksamheten.

Om ett kommunalt eller statligt bibliotek drivs av någon annan än huvudmannen ansvarar huvudmannen för att den som driver biblioteket följer bestämmelserna i denna lag.

Prioriterade grupper

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

1. de nationella minoritetsspråken,
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. lättläst svenska.

Folkbibliotek

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov. Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

9 § På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform.

Första stycket hindrar inte att folkbiblioteken tar ut

1. ersättning för kostnader för porto, fotokopiering och andra liknande tjänster, och
2. avgift för de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

Skolbibliotek

10 § Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek. Regional biblioteksverksamhet

11 § Varje landsting och de kommuner som inte ingår i ett landsting ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet.

Högskolebibliotek

12 § Det ska finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434). Dessa bibliotek ska svara för biblioteksverksamhet inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid universitetet eller högskolan.

Lånecentraler

13 § För en kompletterande informations- och medieförsörjning ska det finnas en eller flera lånecentraler.

Samverkan

14 § I syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka.

15 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till varandras förfogande. Skyldigheten att avgiftsfritt ställa litteratur till förfogande gäller inte för folk- eller skolbibliotek.

16 § Bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar hindrar inte att folk- eller skolbibliotek avgiftsfritt ställer litteratur till förfogande för ett bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet som är beläget utanför kommungränsen. Lag (2017:768).

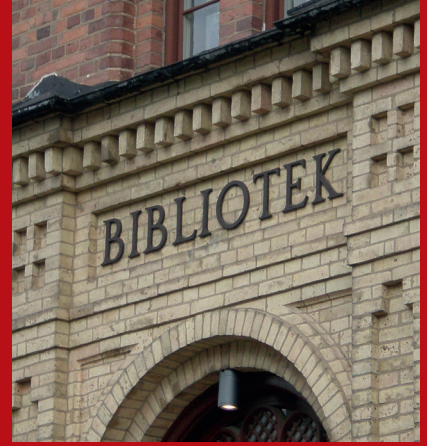
Biblioteksplaner

17 § Kommun och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.

Uppföljning

18 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha en nationell överblick över och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet.

Myndigheten ska tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används.

Tusen år har gjort oss kloka.
Och nyfikna på framtiden.

SKARA